GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2017 m. vasario 15 d.[1]

Byla C-579/15

Openbaar Ministerie
prieš
Daniel Adam Popławski

(Rechtbank Amsterdam (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR — Europos arešto orderis ir perdavimo tarp valstybių narių tvarka — 4 straipsnio 6 punktas — Europos arešto orderio neprivalomojo nevykdymo pagrindas — Įgyvendinimas — Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas — Viršenybės principo taikymas“

1. Šis *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas Nyderlanduose vykdant arešto orderį, 2013 m. spalio 7 d. *Sąd Rejonowy w Poznaniu* (Poznanės apylinkės teismas, Lenkija) išduotą dėl Nyderlanduose gyvenančio Lenkijos piliečio Daniel Adam Popławski, siekiant įvykdyti jam vienų metų laisvės atėmimo bausmę.

2. Šis prašymas suteikia Teisingumo Teismui progą pateikti naudingų paaiškinimų dėl sąlygų, kuriomis valstybė narė gali savo nacionalinėje teisėje įgyvendinti 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos[2] su pakeitimais, padarytais 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, 4 straipsnio 6 punkte numatytą Europos arešto orderio neprivalomojo nevykdymo pagrindą[3].

3. Kitas svarbus interesas, susijęs su minėtu prašymu, yra leisti Teisingumo Teismui iš naujo apsvarstyti pagrindų sprendimų, priimtų remiantis buvusiu Europos Sąjungos trečiuoju ramsčiu, pobūdį ir teisinę tvarką. Pagal ES 34 straipsnio 2 dalies b punktą (Amsterdamo sutarties redakcija) šie teisės aktai, kaip ir direktyvos, yra privalomi valstybėms narėms rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, atžvilgiu, paliekant nacionalinėms institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus. Tačiau jie negali veikti tiesiogiai. Nors iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad dėl privalomojo pagrindų sprendimų pobūdžio jų aiškinimas turi atitikti Sąjungos teisę, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šioje byloje abejoja galimybe nacionalinę teisę aiškinti laikantis Sąjungos teisės. Siekiant pateikti šiam teismui išaiškinimą, jei nacionalinės teisės aktas neatitiktų Pagrindų sprendimo 2002/584 ir jei nebūtų įmanoma taikyti Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principo, aiškinant nuostatas, kuriomis reglamentuojamas pagrindų sprendimų teisinis statusas, reikėtų paaiškinti, nurodant, ar nacionalinės teisminės institucijos gali atsisakyti taikyti Sąjungos teisės neatitinkančias nacionalines nuostatas.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34.

3 — OL L 81, 2009, p. 24, toliau – Pagrindų sprendimas Nr. 2002/584.

4. Šioje išvadoje pirmiausia teigsiu, kad minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, jog juo valstybei narei draudžiama įgyvendinti šiame straipsnyje numatytą nevykdymo pagrindą, kad:

— teisminė institucija privalėtų atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, arba sprendimą dėl jo įkalinimo, neturėdama galimybės atsižvelgiant į konkrečią asmens padėtį įvertinti, ar bausmės vykdymas šioje valstybėje gali paskatinti jo socialinę reintegraciją,

— atsisakiusi vykdyti Europos arešto orderį ši valstybė narė tiesiog pareikštų esanti pasirengusi perimti bausmės vykdymą, tačiau šis pareiškimas nereikštų įsipareigojimo įvykdyti bausmę,

— teisminė institucija atsisakytų įvykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, arba sprendimą dėl jo įkalinimo, jei, viena vertus, sprendimui dėl bausmės vykdymo perėmimo, priimtam po sprendimo atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, taikomos sąlygos, susijusios su išduodančiajai valstybei narei ir vykdančiajai valstybei narei privalomos konvencijos buvimu ir laikymusi, taip pat su išduodančiosios valstybės narės bendradarbiavimu ir, kita vertus, atsisakymas vykdyti arešto orderį nėra ginčijamas, jei bausmės vykdymo neįmanoma perimti todėl, kad nėra reikalaujamų sąlygų.

5. Antra, teigsiu, kad minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkto nuostatos neveikia tiesiogiai, kad nacionalinis teismas pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalines nuostatas turi aiškinti taip, kad jos kuo labiau atitiktų Sąjungos teisę, o paaiškėjus, kad toks aiškinimas yra neįmanomas, nacionalinis teismas turi atsisakyti taikyti šias nuostatas dėl to, kad jos neatitinka Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkto.

I – Teisinis pagrindas

A – *Sąjungos teisė*

1. Pagrindų sprendimas 2002/584

6. Pagrindų sprendimo 1, 5–7 ir 10 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(1) Vadovaujantis 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamper[ės] Europos Vadovų Tarybos išvadomis, ypač jų 35 punktu, oficiali įsiteisėjusiu sprendimu nuteistų asmenų, besislapstančių nuo teisingumo, ekstradicijos tarp valstybių narių procedūra turėtų būti panaikinta, o įtariamų nusikalstamos veikos padarymu asmenų ekstradicijos procedūros turėtų būti paspartintos.

<…>

(5) Sąjungos siekis tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve reikalauja panaikinti ekstradiciją tarp valstybių narių ir pakeisti ją perdavimo sistema tarp teisminių institucijų. Be to, pradėjus taikyti naują nuteistų ar įtariamų asmenų perdavimo sistemą vykdant baudžiamuosius nuosprendžius ar traukiant baudžiamojon atsakomybėn, galima panaikinti dabartinės ekstradicijos tvarkos sudėtingumą ir jai būdingas vilkinimo tendencijas. Tradiciniai iki šiol egzistavę valstybių narių bendradarbiavimo santykiai laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje turėtų būti pakeisti teismo sprendimų baudžiamosiose bylose laisvo judėjimo sistema, taikoma ir ikiteisminiams, ir galutiniams sprendimams.

(6) Šiame pagrindų sprendime numatytas Europos arešto orderis baudžiamosios teisės srityje yra pirmoji konkreti priemonė, įgyvendinanti abipusio pripažinimo principą, kurį Europos Vadovų Taryba pavadino teisminio bendradarbiavimo „kertiniu akmeniu“.

(7) Kadangi valstybės narės, veikdamos vienašališkai, negali pakeisti daugiašalės ekstradicijos sistemos, kuri remiasi 1957 m. gruodžio 13 d. Europos konvencija dėl ekstradicijos, ir todėl dėl šios užduoties masto ir poveikio ją geriau galima įvykdyti Sąjungos lygiu, Taryba gali priimti priemones, vadovaudamasi subsidiarumo principu, nurodytu Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje ir Europos bendrijos steigimo sutarties 5 straipsnyje. Vadovaujantis proporcingumo principu, nustatytu pastarajame straipsnyje, šis pagrindų sprendimas nereglamentuoja daugiau nei būtina šiam tikslui pasiekti.

<…>

(10) Europos arešto orderio mechanizmas remiasi aukštu valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu. <…>“.

7. Pagrindų sprendimo 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse Europos arešto orderis ir įpareigojimas jį vykdyti apibrėžiami taip:

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę, arba sprendimą dėl įkalinimo.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.

8. Pagrindų sprendimo 2002/584 3 ir 4 straipsniai atitinkamai skirti Europos arešto orderio privalomojo bei neprivalomojo nevykdymo pagrindams.

9. Šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte numatyta:

„Vykdančioji teisminė institucija gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį:

<…>

6) jei Europos arešto orderis yra išduotas, siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo, kai prašomas perduoti asmuo yra vykdančiojoje valstybėje arba yra jos pilietis ar gyventojas, ir toji valstybė imasi vykdyti bausmę arba sprendimą dėl įkalinimo pagal savo vidaus teisę;

2. Pamatinis sprendimas 2008/909/TVR

10. 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje[4] 28 straipsnyje nustatyta:

„1. Iki 2011 m. gruodžio 5 d. gautiems prašymams ir toliau taikomi galiojantys teisės aktai dėl nuteistųjų perdavimo. Prašymams, gautiems po tos datos, taikomos taisyklės, kurias valstybės narės priėmė pagal šį pamatinį sprendimą.

4 — OL L 327, 2008, p. 27.

2. Tačiau priimant šį pamatinį sprendimą kiekviena valstybė narė gali pateikti deklaraciją, kad tais atvejais, kai galutinis nuosprendis priimtas iki jos nurodytos datos, ji, kaip išduodančioji ir vykdančioji valstybė, toliau taikys galiojančius teisinius aktus dėl nuteistųjų perdavimo, kurie taikomi iki 2011 m. gruodžio 5 d. Jei tokia deklaracija pateikiama, tokiais atvejais šios priemonės taikomos visoms valstybėms narėms, neatsižvelgiant į tai, ar jos pateikė tokią pačią deklaraciją, ar ne. Atitinkama data negali būti vėlesnė nei 2011 m. gruodžio 5 d. Minėta deklaracija skelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Ji gali būti bet kuriuo metu panaikinta.

B – *Nyderlandų teisė*

11. 2004 m. balandžio 29 d. *Overleveringswet* (Įstatymas dėl perdavimo)[5] Pagrindų sprendimas 2002/584 perkeltas į Nyderlandų teisę.

12. Ankstesnės redakcijos OLW, galiojusios prieš priimant 2012 m. liepos 12 d. *Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties* (Įstatymas dėl nuosprendžių, kuriais skiriama laisvės atėmimo bausmė, atidedant jos vykdymą arba jo neatidedant, tarpusavio pripažinimo ir vykdymo, toliau – WETS)[6], kuriuo Pamatinis sprendimas 2008/909 perkeltas į nacionalinę teisę, 6 straipsnyje buvo nurodyta:

„1. Nyderlandų pilietis gali būti perduodamas, jeigu to prašoma jo atžvilgiu vykdomo baudžiamojo tyrimo tikslais ir jeigu, vykdančiosios teisminės institucijos nuomone, yra užtikrinama, kad jei šis asmuo dėl faktinių aplinkybių, dėl kurių leidžiama jį perduoti, išduodančiojoje valstybėje narėje yra nuteisiamas besąlygine laisvės atėmimo bausme, jis šią bausmę galėtų atlikti Nyderlanduose.

2. Nyderlandų pilietis negali būti perduodamas, jeigu to reikalaujama siekiant įvykdyti įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu skirtą laisvės atėmimo bausmę.

3. Atsisakius asmenį perduoti remiantis vien 6 straipsnio 2 dalies <…> nuostatomis, prokuratūra informuoja išduodančiąją teisminę instituciją, kad ji yra pasirengusi įvykdyti nuosprendį pagal Konvencijos dėl nuteistųjų asmenų perdavimo 11 straipsnyje nustatytą procedūrą arba pagal kitą taikytiną tarptautinę sutartį.

4. Prokuratūra nedelsdama informuoja ministrą apie <…> bet kokį atsisakymą perduoti asmenį kartu su šio straipsnio 3 dalyje nurodyta deklaracija, pagal kurią Nyderlandai yra pasirengę perimti užsienio teismo nuosprendžio vykdymą.

5. 1–4 dalys taip pat taikomos užsieniečiui, turinčiam leidimą nuolat gyventi šalyje, jeigu jis gali būti persekiojamas Nyderlanduose už veikas, dėl kurių išduotas Europos arešto orderis, ir jei aišku, jog po perdavimo dėl skirtos bausmės ar kitos priemonės jis nepraranda teisės gyventi Nyderlanduose.“

13. Nuo tada, kai įsigaliojo WETS, OLW 6 straipsnio 3 dalis suformuluota taip:

„3. Jei asmenį atsisakoma perduoti remiantis išimtinai 6 straipsnio 2 dalies nuostatomis <…>, prokuratūra praneša perduodančiosios valstybės teisminei institucijai, kad yra pasirengusi perimti nuosprendžio vykdymą.“

5 — *Stb.*, Nr. 195, 2004, toliau – OLW.

6 — *Stb.*, Nr. 333, 2012.

II – Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

14. 2007 m. vasario 5 d. nuosprendžiu, kuris įsiteisėjo 2007 m. liepos 13 d., *Sąd Rejonowy w Poznaniu* (Poznanės apylinkės teismas) skyrė Lenkijos piliečiui A. Popławski vienų metų laisvės atėmimo bausmę, atidedant jos vykdymą. 2010 m. balandžio 15 d. sprendimu tas pats teismas nurodė įvykdyti bausmę.

15. 2013 m. spalio 7 d. šis teismas išdavė Europos arešto orderį dėl A. Popławski, kad būtų įvykdyta minėta bausmė.

16. Per pagrindinėje byloje vykusią šio Europos arešto orderio vykdymo procedūrą *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) laikosi nuomonės, kad nėra jokio kito arešto orderio nevykdymo pagrindo nei numatytasis OLW 6 straipsnio 2 ir 5 dalyse, taikomo Nyderlanduose gyvenantiems asmenims, kaip yra A. Popławski, kuris pateikė įrodymų, kad jau 5 metus nepertraukiamai teisėtai gyvena Nyderlanduose, atveju.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal OLW 6 straipsnio 3 dalį, jei Nyderlandai atsisako vykdyti Europos arešto orderį, pareiškia esantys „pasirengę“ perimti bausmės vykdymą pagal šiai valstybei narei ir išduodančiajai valstybei narei privalomą konvenciją. Jis patikslina, kad toks perėmimas pagrindinėje byloje priklauso nuo šiuo tikslu Lenkijos suformuluoto prašymo ir kad pagal Lenkijos teisės aktus toks prašymas draudžiamas, jei atitinkamas asmuo yra Lenkijos pilietis.

18. Šiomis aplinkybėmis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, dėl atsisakymo perduoti prašomas perduoti asmuo gali likti nenubaustas, bausmės vykdymo perėmimas gali pasirodyti neįmanomas, tačiau tai neturėtų įtakos teismo sprendimui, kuriuo asmenį atsisakoma perduoti, nes jo negalima apskųsti įprasta tvarka.

19. Taigi abejodamas OLW 6 straipsnio 2–4 dalių atitiktimi Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktui, pagal kurį asmenį leidžiama atsisakyti perduoti tik jeigu vykdymo valstybė narė „įsipareigoja“ įvykdyti bausmę pagal savo vidaus teisę, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar valstybė narė gali Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą nacionalinėje teisėje įgyvendinti taip, kad:

— jos vykdančioji teisminė institucija besąlygiškai įpareigojama atsisakyti perduoti bausmės vykdymo tikslais vykdančiosios valstybės narės pilietį ar gyventoją,

— šis atsisakymas *ipso iure* pagrindžia pasirengimą perimti šiam piliečiui ar šalyje gyvenančiam asmeniui skirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymą,

— bet sprendimas perimti vykdymą priimamas tik atsisakius asmenį perduoti bausmės vykdymo tikslais, o priimtas teigiamas sprendimas priklauso nuo: 1) pagrindo, įtvirtinto galiojančioje išduodančiosios valstybės narės ir vykdančiosios valstybės narės pasirašytoje konvencijoje; 2) sąlygų, nustatytų šioje konvencijoje; ir 3) išduodančiosios valstybės narės bendradarbiavimo, pavyzdžiui, pateikiant atitinkamą prašymą,

todėl kyla rizika, kad atsisakiusi asmenį perduoti bausmės vykdymo tikslais vykdančioji valstybė narė negalės perimti vykdymo, o ši rizika neturi įtakos įsipareigojimui atsisakyti perduoti asmenį bausmės vykdymo tikslais?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

a) ar nacionalinis teismas gali Pagrindų sprendimo 2002/584 nuostatas taikyti tiesiogiai, net jeigu pagal Protokolo (Nr. 36) dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų [pridėto prie Sutarčių] 9 straipsnį įsigaliojus Lisabonos sutarčiai šio pagrindų sprendimo teisinė galia išlieka tol, kol jis panaikinamas, pripažįstamas negaliojančiu ar iš dalies pakeičiamas? Jei būtų atsakyta teigiamai,

b) ar Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktas yra pakankamai tikslus ir besąlygiškas, kad jį galėtų taikyti nacionalinis teismas?

3. Jei į pirmąjį klausimą ir antrojo klausimo b punktą būtų atsakyta neigiamai: ar valstybė narė, pagal kurios nacionalinę teisę, siekiant perimti užsienio valstybėje skirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymą, būtina turėti pagrindą atitinkamoje konvencijoje, gali šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą įgyvendinti taip, kad ši nuostata savaime yra reikiamas sutartinis pagrindas, skirtas išvengti nebaudžiamumo rizikai, susijusiai su minėtu nacionaliniu reikalavimu turėti sutartinį pagrindą?

4. Jei į pirmąjį klausimą ir antrojo klausimo b punktą būtų atsakyta neigiamai: ar valstybė narė gali minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą įgyvendinti taip, kad siekdama atsisakyti perduoti vykdančiojoje valstybėje narėje gyvenantį asmenį, kuris yra kitos valstybės narės pilietis, bausmės vykdymo tikslais ji nustato sąlygą, kad vykdančioji valstybė narė turėtų jurisdikciją dėl Europos arešto orderyje nurodytų veikų ir nebūtų jokių faktinių kliūčių vykdančiojoje valstybėje narėje atlikti joje gyvenančio asmens (galimą) baudžiamąjį persekiojimą už minėtas veikas (pavyzdžiui, išduodančiosios valstybės narės atsisakymo perduoti vykdančiajai valstybei narei baudžiamosios bylos medžiagą), bet nenustato tokios sąlygos dėl atsisakymo perduoti bausmės vykdymo tikslais vykdančiosios valstybės narės pilietį?“

III – Analizė

A – *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

20. Pirmasis prejudicinis klausimas padalytas į tris dalis, kurias reikia nagrinėti kartu.

1. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo pirmos dalies

21. Pirmojo prejudicinio klausimo pirmoje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė gali taikyti Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte numatytą nevykdymo pagrindą taip, kad teisminė institucija privalo atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant įvykdyti prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, skirtą laisvės atėmimo bausmę ar sprendimą dėl jo įkalinimo.

22. Siekiant atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikėtų priminti, kad pagal tarpusavio pripažinimo principą, kuris yra teismų bendradarbiavimo „kertinis akmuo“ [7] ir juo pagrįsta bendra šio pagrindų sprendimo struktūra [8], remiantis šio sprendimo 1 straipsnio 2 dalimi, valstybės narės iš esmės privalo įvykdyti Europos arešto orderį.

7 — Be kita ko, žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimą *Kovalkovas* (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, 28 punktas).

8 — Be kita ko, žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Lopes Da Silva Jorge* (C-42/11, EU:C:2012:517, 30 punktas).

23. Vis dėlto šis pripažinimas nereiškia „absoliučios pareigos“ vykdyti išduotą Europos arešto orderį, nes pagal šio pagrindų sprendimo sistemą, įtvirtintą, be kita ko, jo 4 straipsnyje, „valstybėms narėms [paliekama galimybė] konkrečiais atvejais leisti kompetentingoms teisminėms institucijoms nuspręsti, kad skirta bausmė turi būti vykdoma išduodančiosios valstybės narės teritorijoje“ [9].

24. Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte visų pirma nurodytas Europos arešto orderio neprivalomojo nevykdymo pagrindas, pagal kurį „vykdančioji teisminė institucija gali“ atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, jei prašomas perduoti asmuo būna vykdančiojoje valstybėje arba yra jos pilietis ar gyventojas ir toji valstybė imasi vykdyti šią bausmę pagal savo vidaus teisę.

25. Nors Teisingumo Teismas jau turėjo progą patikslinti šios nuostatos taikymo sritį, be kita ko, apibrėždamas jos taikymo sritį *ratione personae* [10] ir nustatydamas sąlygas, kurios gali būti taikomos atsisakymui vykdyti arešto orderį [11], vis dėlto jo dar nebuvo tiesiogiai prašoma priimti sprendimo dėl to, ar šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte numatyto nevykdymo pagrindo neprivalomasis pobūdis reiškia, kad vykdančioji teisminė institucija turi turėti diskreciją, priimdama sprendimą dėl Europos arešto orderio vykdymo, ar ne.

26. Būtina nustatyti, kaip reikia suprasti Europos arešto orderio „neprivalomąjį“ pobūdį. Ar ši teisė skirta valstybėms narėms, kurios, perkeldamos Pagrindų sprendimą 2002/584 į vidaus teisę, gali nuspręsti taikyti neprivalomojo nevykdymo pagrindus, ar ne, o gal ši teisė suteikiama vykdančiajai teisminei institucijai, turinčiai diskreciją nuspręsti, ar taikyti šiuos pagrindus atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes?

27. Savo išvadoje, pateiktoje 2009 m. kovo 24 d. byloje *Wolzenburg* [12], teigiau, kad minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte numatyto atsisakymo vykdyti arešto orderį pagrindo įgyvendinimas vidaus teisėje nėra paliktas valstybių narių diskrecijai ir yra privalomas. Mano nuomone, vykdančiajai teisminei institucijai vidaus teisėje turi būti numatyta galimybė nesutikti su asmens perdavimu, jei yra įvykdytos šioje nuostatoje įtvirtintos sąlygos. Gali atrodyti, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs kitaip, kai 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendime *Lopes Da Silva Jorge* [13], be kita ko, pripažino, kad „*jei* [14] valstybė narė perkelia Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą į savo vidaus teisę, ji turi atsižvelgti <…> į apibrėžtą šios nuostatos taikymo sritį“ *ratione personae*.

28. Teisingumo Teismo teigimu, vis dėlto valstybių narių turima teisė perkelti neprivalomojo vykdymo pagrindus į vidaus teisę ar jų neperkelti nereiškia, kad jeigu jos nusprendžia perkelti šio pagrindų sprendimo 4 straipsnį į nacionalinę teisę, jos gali žodžius „gali atsisakyti“ aiškinti kaip nustatančius pareigą jų teisminėms institucijoms atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą dėl asmens, patenkančio į šios nuostatos taikymo sritį *ratione personae*. Nors įgyvendindamos šią nuostatą valstybės narės „turi tam tikrą diskreciją“ [15], vis dėlto pagal nusistovėjusią teismo praktiką tiek iš vienodo Sąjungos teisės taikymo, tiek iš lygybės principo reikalavimų išplaukia, kad Sąjungos teisės nuostatos, prasmės ir apimties nustatymo klausimu aiškiai nenurodančios valstybių narių teisės, visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinamos savarankiškai ir vienodai [16].

9 — Žr. 2010 m. spalio 21 d. Sprendimą *B.* (C-306/09, EU:C:2010:626, 50 ir 51 punktai). Taip pat žr. 2012 m. birželio 28 d. Sprendimą *West* (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, 64 punktas).

10 — Žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Kozłowski* (C-66/08, EU:C:2008:437); 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Wolzenburg* (C-123/08, EU:C:2009:616) ir 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Lopes Da Silva Jorge* (C-42/11, EU:C:2012:517).

11 — Teisingumo Teismas 2009 m. spalio 6 d. Sprendime *Wolzenburg* (C-123/08, EU:C:2009:616, 53 punktas) visų pirma yra patikslinęs, kad, kalbant apie Sąjungos pilietį, valstybės narės negali minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte nustatyto neprivalomojo nevykdymo pagrindo taikymo sieti su papildomais administraciniais reikalavimais, kaip antai – turėti leidimą nuolat gyventi šalyje.

12 — C-123/08, EU:C:2009:183.

13 — C-42/11, EU:C:2012:517, 35 punktas.

14 — Kursyvu išskirta mano.

15 — Žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Lopes Da Silva Jorge* (C-42/11, EU:C:2012:517, 33 ir 37 punktai).

16 — Žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Kozłowski* (C-66/08, EU:C:2008:437, 42 punktas).

29. Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnyje nėra jokios nuorodos į valstybių narių teisę, todėl reikalaujama savarankiško ir vienodo aiškinimo, kurio reikia siekti atsižvelgiant į šios nuostatos formuluotę, kontekstą ir šiuo pagrindų sprendimu siekiamą tikslą [17].

30. Pirma, kalbant apie šios nuostatos pavadinimą, reikėtų pažymėti, kad būdvardis „neprivalomasis“ siejamas su „nevykdymu“, o ne su „pagrindais“, ir iš to darytina išvada, kad būtent atsisakymas vykdyti arešto orderį yra neprivalomas, priešingai nei privalomasis atsisakymas, numatytas šio pagrindų sprendimo 3 straipsnyje. Be to, reikia konstatuoti, jog iš Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio pirmos pastraipos matyti, kad teisė atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį tiesiogiai suteikiama nacionalinėms vykdančiosioms teisminėms institucijoms, kurios dėl to turi turėti diskreciją.

31. Antra, tokį šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkto aiškinimą patvirtina šios nuostatos kontekstas. Iš tiesų šiuo pagrindų sprendimu siekiama nustatyti privalomą perdavimo tarp valstybių narių teisminių institucijų sistemą, kuriai vykdančioji teisminė institucija gali prieštarauti tik remdamasi Pagrindų sprendime 2002/584 numatytu nevykdymo pagrindu. Šiomis aplinkybėmis perdavimas yra principas, o atsisakymas perduoti – jo išimtis, kurią reikia aiškinti siaurai. Dėl tokios nuostatos, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, pagal kurią vykdančioji teisminė institucija įpareigojama atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, susijusį su vykdančiosios valstybės narės piliečiu ar šioje valstybėje narėje esančiu ar gyvenančiu asmeniu, automatinio pobūdžio ši institucija nebeturi galimybės atsižvelgti į kiekvienai konkrečiai bylai būdingas aplinkybes, kurios galėtų paskatinti ją manyti, kad perdavimo atsisakymo sąlygos nėra įvykdytos. Paverčiant paprastą teisę tikra pareiga, šio pobūdžio nuostata išimtį, kurią sudaro perdavimo atsisakymas, paverčia principine taisykle.

32. Trečia, jei vykdančiajai teisminei institucijai būtų nustatyta pareiga atsisakyti perduoti šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte nurodytus asmenis, tai prieštarautų šia nuostata siekiamam tikslui.

33. Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, šioje nuostatoje įtvirtinto neprivalomojo nevykdymo pagrindo tikslas, be kita ko, yra leisti vykdančiajai teisminei institucijai suteikti ypatingą reikšmę galimybei padidinti prašomo perduoti asmens galimybes socialiai reintegruotis atlikus skirtą bausmę [18].

34. Sąjungos teisės aktų leidėjo teikiamą svarbą socialinės reintegracijos tikslui aiškiai patvirtina kiti Sąjungos teisės aktai, visų pirma Pamatinis sprendimas 2008/909, kurio 3 straipsnio 1 dalyje patikslinta, kad jo tikslas yra „sudaryti palankesnes sąlygas socialinei nuteistojo asmens reabilitacijai“.

35. Mano nuomone, atsižvelgimas į šį tikslą reiškia, kad vykdančiajai teisminei institucijai turi būti pripažinta diskrecija, kad ji galėtų nustatyti realias prašomo perduoti asmens socialinės reintegracijos galimybes, atsižvelgdama į ypatingą ir konkrečią šio asmens padėtį.

36. Tas pats taikytina ir tuo atveju, jei prašomas perduoti asmuo yra vykdančiosios valstybės narės pilietis, nes ši savybė rodo, kad egzistuoja labai stiprus siejamasis veiksnys su šia valstybe, tačiau tai negali būti nepaneigiama prielaida, pagal kurią bausmės įvykdymas šioje valstybėje būtinai geriau pasitarnaus suinteresuotojo asmens socialinei reintegracijai. Todėl savo nuomonėje, kurią pateikiau 2008 m. balandžio 28 d. byloje *Kozłowski* [19], šiuo klausimu nurodžiau, kad resocializacijos tikslas, kurio siekiama Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte, negali pateisinti to, kad valstybė narė

17 — Pagal analogiją žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Kovalkovas* (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861) 33 punktą dėl Pagrindų sprendimo 2002/584 6 straipsnio 1 dalyje esančios sąvokos „teisminė institucija“ aiškinimo.

18 — Žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Kozłowski* (C-66/08, EU:C:2008:437, 45 punktas); 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Wolzenburg* (C-123/08, EU:C:2009:616, 62 ir 67 punktai); 2010 m. spalio 21 d. Sprendimą *B.* (C-306/09, EU:C:2010:626, 52 punktas) ir 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Lopes Da Silva Jorge* (C-42/11, EU:C:2012:517, 32 punktas).

19 — C-66/08, EU:C:2008:253.

nesuteikia savo teisminėms institucijoms jokios diskrecijos, kai Europos arešto orderis išduotas dėl vykdančiosios valstybės narės piliečio, kuris nesutinka būti perduotas; šios valstybės teisminė institucija, atsižvelgdama į konkrečią šio asmens padėtį, privalo turėti galimybę patikrinti, ar bausmės vykdymas tos valstybės teritorijoje yra būtinas resocializacijai palengvinti [20].

37. Reikėtų galbūt net *a fortiori* pripažinti, jog šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, kad juo vykdančiajai teisminei institucijai suteikiama teisė nuspręsti, ar atsisakyti perduoti asmenį, ar ne, jei dėl bausmės vykdymo išduotas Europos arešto orderis susijęs su asmeniu, kuris, nebūdamas vykdančiosios valstybės narės pilietis, joje būna arba gyvena. Iš tiesų, viena vertus, tai, kad asmuo yra vykdančiosios valstybės narės gyventojas, o ne jos pilietis, neturi būti nepaneigiama didesnių resocializacijos galimybių šioje valstybėje narėje prielaida. Kita vertus, siekiant nustatyti, ar prašomas išduoti asmuo turi likti vykdančiosios valstybės narės teritorijoje, turi būti vertinamas šio asmens ryšių su šia valstybe buvimas ir intensyvumas. Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad jei valstybė narė įgyvendina Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą, nenustatydama konkrečių sąlygų, susijusių su šios nuostatos taikymu, vykdančioji teisminė institucija, siekdama nustatyti, ar konkrečiu atveju tarp prašomo perduoti asmens ir vykdančiosios valstybės narės yra siejamieji veiksniai, leidžiantys konstatuoti, kad šis asmuo gyvena ar yra šioje valstybėje, kaip tai suprantama pagal minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą, turi bendrai įvertinti įvairias objektyvias aplinkybes, apibūdinančias šio asmens padėtį, tarp kurių yra, be kita ko, prašomo perduoti asmens gyvenimo šioje valstybėje trukmė, pobūdis ir sąlygos, taip pat šeiminiai ir ekonominiai šio asmens ryšiai.

38. Toks vertinimas, atliekamas siekiant nustatyti, ar prašomas perduoti asmuo patenka į minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkto taikymo sritį *ratione personae*, dubliuojasi su vertinimu, kurį reikia atlikti siekiant patikrinti, ar bausmės vykdymas šioje valstybėje gali paskatinti šio asmens socialinę reintegraciją.

39. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, darau išvadą, kad vykdančioji teisminė institucija turi turėti diskreciją, leidžiančią jai pasinaudoti ar nepasinaudoti šiai institucijai pripažįstama teise atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį atsižvelgiant į socialinės reintegracijos tikslą.

40. Taigi į pirmojo prejudicinio klausimo pirmą dalį siūlau atsakyti, kad Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama šiame straipsnyje numatytą nevykdymo pagrindą taikyti taip, kad teisminė institucija būtų įpareigota atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl jo įkalinimo, neturėdama galimybės atsižvelgiant į konkrečią asmens padėtį įvertinti, ar bausmės vykdymas šioje valstybėje gali paskatinti jo socialinę reintegraciją.

2. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo antros dalies

41. Pirmojo prejudicinio klausimo antroje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė gali taikyti šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte numatytą nevykdymo pagrindą taip, kad atsisakiusi vykdyti Europos arešto orderį ši valstybė narė tiesiog pareikštų perimanti bausmės vykdymą, nors ši deklaracija nereikštų įsipareigojimo vykdyti bausmę.

42. Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos informacijos ir *Openbaar Ministerie* (Nyderlandų prokuratūra) per posėdį pateiktų paaiškinimų matyti, kad pagal nacionalinėje teisėje numatytą sistemą vykdančioji teisminė institucija turi atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį dar prieš nagrinėjant klausimą, ar bausmė tikrai galėtų būti įvykdyta Nyderlanduose, o galutinį

20 — Nuomonė byloje *Kozłowski* (C-66/08, EU:C:2008:253, 79 ir 80 punktai.

sprendimą šiuo klausimu priimanti kompetentinga institucija yra *Minister van Veiligheid en Justitie* (saugumo ir teisingumo ministras). Taigi, esant tokiai sistemai, bausmės vykdymas Nyderlanduose nėra atsisakymo perduoti sąlyga, kuri nėra kvestionuojama paaiškėjus, kad bausmė negalėtų būti vykdoma Nyderlanduose.

43. Minėto pagrindų sprendimo analizė leidžia teigti, kad tokia sistema, kuri numatyta Nyderlandų teisėje, nėra suderinama su šiame teisės akte nustatyta perdavimo sistema.

44. Pirmiausia reikia pažymėti, jog pagal minėtą straipsnį nustatyta dviguba teismo teisės atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį sąlyga: viena vertus, kad prašomas perduoti asmuo būtų vykdančiosios valstybės narės pilietis, joje būtų arba gyventų, ir, kita vertus, kad ši valstybė narė įsipareigotų vykdyti bausmę ar sprendimą dėl įkalinimo pagal savo vidaus teisę.

45. Iš pačios šios nuostatos formuluotės matyti, jog atsisakymas vykdyti Europos arešto orderį reiškia, kad vykdančioji valstybė narė mainais turi prisiimti vienašalį įsipareigojimą pripažinti teismo sprendimą ir užtikrinti bausmės įvykdymą.

46. Vis dėlto deklaracija, kuria *Openbaar Ministerie* (Nyderlandų prokuratūra) deklaruoja esanti pasirengusi perimti bausmės vykdymą, neatitinka šio reikalavimo, nes tai yra ne sprendimas, o tiesiog ketinimo išreiškimas, tačiau po jo turi būti priimtas tikras *Minister van Veiligheid en Justitie* (Saugumo ir teisingumo ministerija) sprendimas. Taigi taikant OLW 6 straipsnyje numatytą procedūrą bausmės vykdymo perėmimas yra ne neišvengiama ir privaloma atsisakymo perduoti asmenį sąlyga, o galima ir neprivaloma šio atsisakymo pasekmė.

47. Antra, būtina priminti, kad šioje nuostatoje nurodyto neprivalomojo vykdymo pagrindo tikslas, be kita ko, yra palengvinti asmens, kuriam skirta laisvės atėmimo bausmė, socialinę reintegraciją, leidžiant jam atlikti šią bausmę toje valstybėje narėje, kurioje yra daugiau galimybių socialiai reintegruotis. Ši atsisakymo teisė neleidžia vykdančiajai valstybei narei atleisti savo piliečių, jos teritorijoje esančių ar gyvenančių asmenų nuo pareigos atlikti bausmę, kuri jiems buvo skirta išduodančiojoje valstybėje narėje.

48. Trečia, reikia pripažinti, kad sistema, kai atsisakymui vykdyti arešto orderį netaikomas įsipareigojimas vykdyti bausmę, visiškai neatitinka Pagrindų sprendime 2002/584 numatytos perdavimo sistemos logikos. Nors ši sistema, kuria norima palengvinti ir paspartinti teismų bendradarbiavimą siekiant Sąjungai pavesto tikslo tapti laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, grindžiama tarpusavio pripažinimo principu, kuris pagal šio pagrindų sprendimo 1 straipsnio 2 dalį reiškia, kad valstybės narės iš esmės turi vykdyti Europos arešto orderį, dėl OLW numatytos sistemos yra priešingai – vykdančiajai valstybei narei leidžiama nepripažinti išduodančiojoje valstybėje narėje paskelbto nuosprendžio, kuriuo skiriama laisvės atėmimo bausmė. Paskelbtos bausmės nevykdymas reiškia jos pakeitimą, o jis savaime prieštarauja tarpusavio pripažinimo principui, be to, yra grindžiamas pilietybės ar gyvenimo šalyje sąlyga, kuri pati yra diskriminacinė.

49. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, darau išvadą, kad minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybei narei draudžiama šiame straipsnyje numatytą nevykdymo pagrindą taikyti taip, jog atsisakymas vykdyti Europos arešto orderį reiškia tik šios valstybės narės deklaraciją, kad ji yra pasirengusi perimti bausmės vykdymą, tačiau ši deklaracija nereiškia įsipareigojimo įvykdyti bausmę.

3. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo trečios dalies

50. Pirmojo prejudicinio klausimo trečioje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar valstybė narė gali taikyti Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte numatytą nevykdymo pagrindą taip, kad teisminė institucija atsisako vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti bausmę prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, joje gyvena ar yra jos pilietis, ar sprendimą dėl jo įkalinimo, nors, viena vertus, sprendimui perimti bausmės vykdymą, kuris priimtas po sprendimo atsisakyti vykdyti orderį, taikomos sąlygos, susijusios su išduodančiajai valstybei narei ir vykdančiajai valstybei narei privalomos konvencijos buvimu ir laikymusi ir išduodančiosios valstybės narės bendradarbiavimu, ir, kita vertus, atsisakymas vykdyti arešto orderį neginčijamas, jei bausmės vykdymo neįmanoma perimti dėl to, kad nėra įvykdyta reikalaujamų sąlygų.

51. Kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas) remiasi prielaida, kad 2007 m. vasario 5 d. A. Popławski paskelbtos bausmės vykdymo perėmimas turi atitikti OLW 6 straipsnio 3 dalyje numatytas taisykles, kuriose daroma nuoroda į teisinio pagrindo buvimą konvencijoje, o ne į naująsias nuostatas, priimtas perkeliant Pamatinį sprendimą 2008/909 į nacionalinę teisę.

52. Šią prielaidą netiesiogiai ginčija Europos Komisija, ir savo rašytinėse, ir žodinėse pastabose nurodžiusi Pamatinį sprendimą 2008/909, kurį ji numanomai laiko taikytinu pagrindinei bylai *ratione temporis*.

53. Šiuo klausimu reikia priminti, jog nors Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymams dėl nuosprendžių pripažinimo ir vykdymo, gautiems po 2011 m. gruodžio 5 d., taikomos įgyvendinant šį pamatinį sprendimą valstybių narių priimtos taisyklės, vis dėlto pagal minėto pamatinio sprendimo 28 straipsnio 2 dalį valstybei narei leidžiama pateikti deklaraciją, kuria jo taikymas pavėlinamas.

54. Sunkumų kelia tai, kad pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies formuluotę deklaracija turi būti pateikta „priimant <…> pamatinį sprendimą“. Tačiau atrodo, kad Nyderlandų Karalystės deklaracija buvo atsiųsta Tarybai 2009 m. kovo 24 d. ir vėliau išplatinta kaip Tarybos dokumentas 2009 m. balandžio 30 d., dar prieš paskelbiant ją Oficialiajame leidinyje 2009 m. spalio 9 d., o Lenkijos Respublikos deklaracija Taryboje gauta 2011 m. vasario 23 d. ir vėliau kaip Tarybos dokumentas išplatinta 2011 m. vasario 28 d., paskui 2011 m. birželio 1 d. paskelbta Oficialiajame leidinyje.

55. Vadovaudamasis tuo, ką teigiau 2016 m. spalio 12 d. pateiktoje išvadoje byloje *van Vemde*[21], laikausi nuomonės, kad dėl Nyderlandų Karalystės ir Lenkijos Respublikos pavėluoto deklaracijų pateikimo jos netenka teisinės galios, todėl A. Popławski paskelbto nuosprendžio pripažinimui ir vykdymui turi būti taikomos Nyderlandų taisyklės, priimtos įgyvendinant Pamatinį sprendimą 2008/909.

56. Nepaisant to, kokiu aspektu Teisingumo Teismas galiausiai nuspręstų nagrinėti šį klausimą, manyčiau, atsakymas turėtų būti toks pats: dėl tokių nuostatų, kurias Nyderlandų teisės aktų leidėjas priėmė prieš priimant Pamatinį sprendimą 2008/909, paneigiama Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte numatyto įsipareigojimo vykdyti bausmę esmė.

21 — C-582/15, EU:C:2016:766.

57. Kaip jau pažymėjau [22], šią nuostatą reikia aiškinti taip, kad atsisakydama vykdyti Europos arešto orderį vykdančioji valstybė narė mainais turi prisiimti įsipareigojimą vykdyti arešto orderio išdavimo valstybėje narėje paskirtą bausmę ar priimtą sprendimą dėl įkalinimo. Kaip teisingai nurodo Komisija, įgyvendinant tarpusavio pripažinimo principą ir dėl būtinybės pašalinti bet kokią nebaudžiamumo riziką būtina turėti omenyje tai, kad jei bausmės vykdymo perėmimas vykdančioje valstybėje narėje nėra įmanomas, nesvarbu, dėl kokios priežasties, Europos arešto orderis turi būti vykdomas.

58. Remiantis tuo darytina išvada, kad prieš atsisakydama perduoti asmenį vykdančioji teisminė institucija turi patikrinti galimybę realiai įvykdyti bausmę pagal jos vidaus teisę.

59. Nors minėtoje teisėje pagrįstai daroma nuoroda į konvencijas dėl bausmės vykdymo perėmimo, įsigaliojusias anksčiau nei Pamatiniu sprendimu 2008/909 nustatyta sistema, taip įpareigojant išduodančiąją valstybę narę ir vykdančiąją valstybę narę bendradarbiauti, vykdančioji teisminė institucija gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį tik jei dvi atitinkamos valstybės narės susitaria dėl bausmės vykdymo perėmimo.

60. Jei Pamatiniu sprendimu 2008/909 nustatyta sistema perkeliama į vidaus teisę, atsisakymas perduoti asmenį reiškia, kad yra įvykdytos visos šiame pamatiniame sprendime numatytos sąlygos, jog išduodančiojoje valstybėje narėje paskelbta bausmė galėtų būti vykdoma Europos arešto orderį vykdančiojoje valstybėje narėje. Kitaip tariant, Europos arešto orderio vykdymo valstybė narė gali atsisakyti perduoti asmenį tik tuo atveju, jei neketina remtis vienu iš Pamatinio sprendimo 2008/909 9 straipsnyje numatytų nepripažinimo ir nevykdymo pagrindų.

61. Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog minėto pamatinio sprendimo 25 straipsnyje „Bausmių vykdymas pagal Europos arešto orderį“ numatyta, kad, „*nedarant poveikio* Pamatinio [Pagrindų] sprendimo 2002/584 <…> taikymui, šio pamatinio sprendimo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos bausmių vykdymui tiek, kiek jos *atitinka* [23] [šio] Pamatinio sprendimo <…> nuostatas, tais atvejais, kai valstybė narė imasi vykdyti bausmę [šio] Pamatinio sprendimo <…> 4 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais“. Pagal Pamatinio sprendimo 2008/2009 12 konstatuojamąją dalį „<…> tai, *inter alia*, reiškia, kad, nedarant poveikio [Pagrindų sprendimo 2002/584] taikymui, vykdančioji valstybė galėtų patikrinti, ar esama šio pamatinio sprendimo 9 straipsnyje numatytų atsisakymo pagrindų, įskaitant patikrinimą dėl dvigubo baudžiamumo, jei vykdančioji valstybė pateikė šio pamatinio sprendimo 7 straipsnio 4 dalyje nurodytą nuosprendžio pripažinimui ir vykdymui būtiną deklaraciją, siekdama apsvarstyti, ar nuteistąjį asmenį perduoti, ar vykdyti bausmę [Pagrindų] sprendimo 2002/584 <…> 4 straipsnio 6 dalyje numatytais atvejais“.

62. Mano supratimu, Pamatinio sprendimo 2008/909 25 straipsnyje, paaiškintame šio pamatinio sprendimo 12 konstatuojamojoje dalyje, aiškiai išreikštas Sąjungos teisės aktų leidėjo ketinimas nesuteikti valstybei narei galimybės atsisakyti perduoti prašomą asmenį remiantis sprendimų pripažinimo ir bausmių vykdymo sąlygomis, nustatytomis perkeliant šį pamatinį sprendimą į nacionalinę teisę. Jei yra nepripažinimo ar nevykdymo pagrindas, neleidžiantis vykdančiajai valstybei narei įsipareigoti įvykdyti bausmę, ši valstybė narė neturi jokio kito pasirinkimo, tik įvykdyti Europos arešto orderį, taigi perduoti prašomą asmenį.

63. Iš pateiktų argumentų darau išvadą, jog Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybei narei draudžiama taikyti šiame straipsnyje numatytą nevykdymo pagrindą taip, kad teisminė institucija atsisakytų vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti bausmę prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, ar sprendimą dėl jo įkalinimo, jeigu, viena vertus, sprendimui perimti bausmės vykdymą, kuris priimtas po sprendimo atsisakyti vykdyti arešto orderį, taikomos sąlygos, susijusios su išduodančiajai

22 — Žr. šios išvados 49 punktą.

23 — Kursyvu išskirta mano.

valstybei narei ir vykdančiajai valstybei narei privalomos konvencijos buvimu ir laikymusi bei išduodančiosios valstybės narės bendradarbiavimu, ir, kita vertus, atsisakymas vykdyti arešto orderį nėra ginčijamas, jei bausmės vykdymo neįmanoma perimti dėl to, kad nėra įvykdyta reikalaujamų sąlygų.

B – *Dėl antrojo ir trečiojo prejudicinių klausimų*

64. Antruoju ir trečiuoju prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkto nuostatos gali veikti tiesiogiai, o jeigu ne, tai ar nacionalines teisės normas galima aiškinti laikantis šių nuostatų taip, kad jeigu valstybė narė nustato laisvės atėmimo bausmės vykdymo perėmimo sąlygą, kad tarptautinėje konvencijoje būtų numatytas teisinis pagrindas, pats šis straipsnis yra vidaus teisėje reikalaujamas sutartinis pagrindas.

65. Pažymėtina, kad šis pagrindų sprendimas tiesiogiai neveikia, nes buvo priimtas remiantis buvusiu trečiuoju Sąjungos ramsčiu, be kita ko, taikant ES 34 straipsnio 2 dalies b punktą (Amsterdamo sutarties redakcija), kuriame numatyta, pirma, kad pagrindų sprendimai valstybėms narėms yra privalomi rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, atžvilgiu, bet palieka nacionalinėms valdžios institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus, ir, antra, kad pagrindų sprendimai nėra tiesiogiai veikiantys.

66. Dar reikia priminti, kad pagal Protokolo Nr. 36 dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų [24], pridėto prie Sutarčių, 9 straipsnį, kol įsigalios Lisabonos sutartis, Sąjungos institucijų, organų ir įstaigų aktų, priimtų remiantis ES sutartimi, teisinė galia išlieka, kol įgyvendinant Sutartis šie aktai bus panaikinti, pripažinti negaliojančiais arba iš dalies pakeisti.

67. Vis dėlto minėtas pagrindų sprendimas nebuvo panaikintas, pripažintas negaliojančiu ar pakeistas po Lisabonos sutarties įsigaliojimo, šiuo klausimu patikslinant, kad nors 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13 dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese [25] iš esmės sustiprinama kiekvienam įtariamajam ar kaltinamajam pripažįstama teisė į informaciją, šios direktyvos 5 straipsnyje, kalbant apie su Europos arešto orderiu susijusias procedūras, numatyta tik tai, kad asmenys, kurie yra suimti Europos arešto orderio vykdymo tikslu, nedelsiant gautų atitinkamą pranešimą apie jų teises „pagal nacionalinę teisę, kuria vykdančioje valstybėje narėje įgyvendinamas pagrindų sprendimas“. Taigi Direktyva 2012/13 Pagrindų sprendimas 2002/584 nekeičiamas nei formaliai, nei iš esmės, ir jis toliau sukelia teisinių pasekmių pagal ES 34 straipsnio 2 dalies b punktą (Amsterdamo sutarties redakcija).

68. Nuo 2005 m. birželio 16 d. Sprendimo *Pupino* [26] taip pat yra nusistovėjusi teismo praktika, kad pagrindų sprendimais galima remtis siekiant pateikti Sąjungos teisę atitinkantį nacionalinės teisės aiškinimą valstybių narių teismuose. Iš tiesų pareiga pateikti Sąjungos teisę atitinkantį aiškinimą nepriklauso nuo galimo tiesioginio Sąjungos normos veikimo, nes kyla iš privalomojo šios normos pobūdžio. Taigi, kaip nurodė Teisingumo Teismas, „nors, kaip numatyta ES 34 straipsnio 2 dalies b punkte, pamatiniai sprendimai negali veikti tiesiogiai, vis dėlto dėl jų privalomojo pobūdžio nacionalinės valdžios institucijoms, ypač nacionaliniams teismams, kyla pareiga aiškinti nacionalinę teisę laikantis Sąjungos teisės [27].

24 — OL C 202, 2016, p. 321.

25 — OL L 142, 2012, p. 1.

26 — C-105/03, EU:C:2005:386.

27 — Žr. 2012 m. rugsėjo 5 d. Sprendimą *Lopes Da Silva Jorge* (C-42/11, EU:C:2012:517, 53 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

69. Taigi taikydamas nacionalinę teisę nacionalinis teismas, kurio prašoma ją išaiškinti, turi kuo labiau atsižvelgti į šio pamatinio sprendimo tekstą ir tikslą, kad pasiektų juo numatytą rezultatą. Ši pareiga aiškinti nacionalinę teisę laikantis Sąjungos teisės „pagrįsta pačia ESV sutarties sistema, nes sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą“ [28]. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, ši pareiga reikalauja, kad nacionaliniai teismai *„pagal savo kompetenciją visus veiksmus atliktų* [29] *atsižvelgdami į visą vidaus teisės sistemą ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas nagrinėjamo Pagrindų sprendimo veiksmingumas ir priimtas juo siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas“* [30].

70. Be to, 2016 m. balandžio 19 d. Sprendime *DI* [31] Teisingumo Teismas patikslino, kad turėdami Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareigą nacionaliniai teismai privalo pakeisti nusistovėjusią teismų praktiką arba jos netaikyti, jeigu ji grindžiama vidaus teisės aiškinimu, kuris nesuderinamas su Sąjungos teise. Taip Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas tam tikru požiūriu sukelia tokį poveikį, kad Sąjungos teisę pažeidžiantis teismų praktikoje pateikiamas aiškinimas tampa negalimas.

71. Vis dėlto Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principas turi tam tikrų apribojimų, visų pirma tai, kad šis principas negali būti pagrindas aiškinti nacionalinę teisę *contra legem* [32].

72. Pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepritaria *Openbaar Ministerie* (Nyderlandų prokuratūra) nuomonei, jog Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas yra įmanomas ir tai tik reikštų, kad OLW 6 straipsnio 3 dalį reikėtų aiškinti taip, kad jei yra pareiškiamas „pasirengimas perimti nuosprendžio vykdymą“, tai reikia laikyti tikru privalomu įsipareigojimu. Minėto teismo nuomone, yra priešingai, t. y. jeigu nacionalinės teisės akte numatyta vykdančiosios teisminės institucijos pareiga atsisakyti perduoti asmenį, nenustatant šio atsisakymo sąlygos – įsipareigojimo įvykdyti bausmę, bet koks aiškinimas, pagal kurį nustatytas toks vykdymo atsisakymo įpareigojimas, neabejotinai būtų aiškinimas *contra legem*. Šiuo klausimu ji pabrėžia, kad pagal nacionalinės teisės aktus vykdančiajai nacionalinei institucijai neleidžiama išvengti pareigos atsisakyti perdavimo, paaiškėjus, kad Nyderlandai negali perimti bausmės vykdymo.

73. Tam, kad nacionalinę teisę būtų galima aiškinti laikantis atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų, iš tiesų, kaip siūlo *Openbaar Ministerie* (Nyderlandų prokuratūra), reikėtų manyti, kad deklaracija „dėl [pasirengimo] perimti nuosprendžio vykdymą“ yra ne tiesiog ketinimo išreiškimas, o tikras įsipareigojimas, prisiimtas patikrinus, jog šis perėmimas tikrai įmanomas, ir kad *Minister van Veiligheid en Justitie* (Saugumo ir teisingumo ministerija) vėliau dėl susijusios savo kompetencijos gali sutikti arba nesutikti su šiuo perėmimu, negalėdama įvertinti jo pagrįstumo.

74. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar iš tikrųjų nacionalinės teisės neįmanoma aiškinti laikantis Sąjungos teisės. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas dėl galimybės OLW 6 straipsnio 3 dalyje esančius žodžius „taikytina konvencija“ aiškinti kaip nurodančius Pagrindų sprendimą 2002/584 yra nacionalinės teisės aiškinimo klausimas, dėl kurio sprendimą turi priimti tik šis nacionalinis teismas. Todėl šioje išvadoje šio klausimo nereikia nagrinėti.

28 — Žr. 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimą *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 59 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

29 — Kursyvu išskirta mano.

30 — Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *JZ* (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31 — C-441/14, EU:C:2016:278.

32 — Žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimą *JZ* (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika)

75. Iš anksto nesprendžiant šios teisės išaiškinimo klausimo, reikia pažymėti, kad bet kuriuo atveju minėtą pagrindų sprendimą atitinkantis Nyderlandų teisės aiškinimas reiškia pripažinimą, jog OLW 6 straipsnio formuluotę galima aiškinti kaip tokią, kurioje numatyta ne teisminės institucijos pareiga, o paprasta jos teisė atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, ir kaip tokią, pagal kurią šia teise leidžiama pasinaudoti tik paaiškėjus, kad bausmės vykdymo perėmimas Nyderlanduose iš tikrųjų įmanomas.

76. Vis dėlto, jei nėra aišku, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali aiškinti savo nacionalinę teisę laikydamasis Sąjungos teisės, man atrodo būtina nustatyti, kokias konkrečias OLW 6 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatų neatitikties minėtam pagrindų sprendimui pasekmes nacionalinis teismas turėtų nustatyti, jei toks Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas nebūtų įmanomas.

77. Iš esmės, jei nacionalinių nuostatų negalima aiškinti laikantis Sąjungos teisės, nacionalinis teismas turi atsisakyti jas taikyti, siekdamas visapusiškai taikyti Sąjungos teisę.

78. Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad nors Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę priimti sprendimą dėl teisės aktų, priimtų pagal ES sutarties VI antraštinę dalį, skirtą policijai ir teismams bendradarbiauti baudžiamosiose bylose, teisinės taikymo srities, vis dėlto 2005 m. birželio 16 d. Sprendime *Pupino*[33] jis Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principo taikymą išplėtė šiems teisės aktams, pripažindamas tik tiek, kad pagrindų sprendimą šiuo tikslu galima palyginti su direktyva.

79. Vis dėlto Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo dėl to, ar tuo atveju, jei nacionalinė teisės norma neatitinka pagrindų sprendimo, nacionalinis teismas privalo netaikyti šios nacionalinės teisės normos, jei negali jos išaiškinti laikydamasis Sąjungos teisės.

80. Kaip jau nurodžiau savo 2008 m. balandžio 28 d. nuomonėje byloje *Kozłowski*[34], motyvus, dėl kurių 1964 m. liepos 15 d. Sprendime *Costa*[35] Teisingumo Teismas konstatavo, kad valstybės narės, laisva valia nusprendusios perduoti savo kompetenciją Bendrijai, negali prieš privalomą Bendrijos teisės aktą remtis savo vidaus teisinės sistemos aktu, nesvarbu, koks jis būtų, galima pritaikyti ir pagrindų sprendimui. Mano nuomone, pagrindų sprendimas, kaip ir bet kuris kitas privalomas Sąjungos aktas, turi turėti viršenybę prieš bet kurią vidaus teisės nuostatą, nesvarbu, ar tai būtų konstitucinio pobūdžio, ar pagrindinio įstatymo nuostata. Taigi pagal Sąjungos teisės viršenybės principą nacionalinis teismas privalo užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą, „jei būtina, savo iniciatyva atsisakydamas taikyti bet kokią jai prieštaraujančią nacionalinės teisės nuostatą“[36].

81. Viršenybės principo pripažinimą pagrindų sprendimams, priimtiems pagal trečiąjį ramstį, patvirtina keli argumentai[37].

33 — C-105/03, EU:C:2005:386.

34 — C-66/08, EU:C:2008:253.

35 — 6/64, EU:C:1964:66.

36 — Žr. 2016 m. liepos 5 d. Sprendimą *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, 34 punktas).

37 — Šiuo klausimu žr. K. Lenaerts ir T. Corthaut „Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of ES law“, *European Law Review*, Sweet and Maxwell, Londonas, 2006, p. 287–315. Žr. priešingą požiūrį S. Peers „Salvation outside the church: judicial protection in the third pillar after the Pupino and Segi judgments“, *Common Market Law Review*, Nr. 44, 4-asis leid., Wolters Kluwer Law and Business, Alphen aan den Rijn, 2007, p. 883–929, ypač p. 920, kurio nuomone, jei viršenybės ir tiesioginio veikimo principai būtų taikomi trečiajam ramsčiui, būtų nepaisoma Sutarčių autorių ketinimų. Vis dėlto šis autorius pripažįsta, kad pripažinus Sąjungos teisės viršenybės principą trečiajame ramstyje būtų laikomasi veiksmingumo principo ir Sutarčių tekstas nebūtų aiškiai pažeistas (p. 917).

82. Pirmasis argumentas yra tekstinio pobūdžio. Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad numatydamas išlygos, susijusios su pagrindų sprendimų tiesioginio veikimo nebuvimu, išimtį Sąjungos teisės aktų leidėjas pagrindų sprendimams pritaikė direktyvoms taikomą režimą, numatydamas, kad jie „yra privalomi valstybėms narėms rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, atžvilgiu, paliekant nacionalinėms institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus“ [38]. Kadangi nepaneigiamas pagrindų sprendimų išskirtinumas apsiriboja tuo, kad jie neveikia tiesiogiai [39], nėra jokios priežasties atmesti šių teisės aktų viršenybės remiantis tuo, kad jie priskiriami prie tarpvyriausybinio bendradarbiavimo srities.

83. Antrasis argumentas susijęs su Teisingumo Teismo pripažinta nacionalinio teismo pareiga taikyti Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo techniką siekiant užtikrinti visišką pagrindų sprendimų veiksmingumą ir pasiekti jų tikslus atitinkantį sprendimą.

84. Tiesa, siekdamas pateisinti Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principo taikymą Teisingumo Teismas rėmėsi ne viršenybės, o lojalaus bendradarbiavimo principu. Taigi jis konstatavo, kad pastarasis principas, pagal kurį, be kita ko, valstybės narės turi imtis visų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, kad užtikrintų įsipareigojimų pagal Europos Sąjungos teisę vykdymą, taip pat turi būti taikomas policijos ir teismų bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, kuris, be to, visiškai remiasi valstybių narių ir institucijų bendradarbiavimu [40]. Šia argumentavimo logika jau vadovautasi 1984 m. balandžio 10 d. Sprendime *Von Colson ir Kamann* [41], nes Teisingumo Teismas jame, be kita ko, Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareigą kildino iš valstybių narių pareigos imtis visų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, skirtų užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių jų įsipareigojimų vykdymui, patikslinęs, kad ši teisė privaloma visoms nacionalinės valdžios institucijoms, įskaitant pagal jų kompetenciją – teismines institucijas [42].

85. Vis dėlto Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo reikalavimas, kurį Teisingumo Teismas pagal nusistovėjusią praktiką laiko pagrįstu „pačia SESV sistema, nes sudaro sąlygas nacionaliniams teismas, nagrinėjantiems gautas bylas, pagal savo kompetenciją užtikrinti visišką Sąjungos teisės veiksmingumą“ [43], kyla iš Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimo ir būtinybės užtikrinti jos viršenybę valstybių narių vidaus teisės atžvilgiu [44]. Be to, pripažinus Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principą kaip kylantį iš lojalaus bendradarbiavimo principo būtina net ir iš esmės pripažinti Sąjungos teisės viršenybę. Iš tiesų, kaip lojalaus bendradarbiavimo pareiga, kylanti iš Sąjungos teisės, galėtų pateisinti nacionalinio teismo pareigą pakeisti savo vidaus teisės reikšmę, aiškinant ją taip, kad atitiktų Sąjungos teisę, jei ši pareiga nebūtų laikoma viršesne už nacionalinio teismo pareigą išnagrinėti bylą pagal savo nacionalinės teisės normas?

86. Trečiasis argumentas susijęs su teisinio pagrindo raida pasibaigus prie Sutarčių pridėtame Protokole Nr. 36 dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų numatytam pereinamajam laikotarpiui. Pagal šio protokolo 10 straipsnio 3 dalį šio straipsnio 1 dalyje numatyta pereinamojo laikotarpio priemonė nebesukelia teisinių pasekmių praėjus penkeriems metams nuo Lisabonos sutarties įsigaliojimo, t. y. 2014 m. lapkričio 30 d. Galutinai įtraukus trečiąjį ramstį į ESV sutarties trečios dalies V antraštinėje

38 — ES 34 straipsnio 2 dalies b punktas (Amsterdamo sutarties redakcija).

39 — S. Prechal ir T. Marguery pagrindų sprendimų tiesioginį veikimą laiko „mažu ypatumu“, „La mise en œuvre des décisions-cadres une leçon pour les futures directives pénales?“, *L'exécution du droit de l'Union, entre mécanismes communautaires et droits nationaux*, Bruylant, Briuselis, 2009, p. 225–251, ypač p. 250.

40 — Žr. 2005 m. birželio 16 d. Sprendimą *Pupino* (C-105/03, EU:C:2005:386, 42 punktas).

41 — 14/83, EU:C:1984:153.

42 — Žr. 1984 m. balandžio 10 d. Sprendimą *von Colson ir Kamann* (14/83, EU:C:1984:153, 26 punktas).

43 — Žr. 2016 m. sausio 28 d. Sprendimą *BP Europa* (C-64/15, EU:C:2016:62, 41 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

44 — Šiuo klausimu žr. D. Simon „La panacée de l'interprétation conforme: injection homéopathique ou thérapie palliative?“, *De Rome à Lisbonne: les juridictions de l'Union européenne à la croisée des chemins*, išleista P*aolo Mengozzi garbei*, Bruylant, Briuselis, 2013 p. 279–298. Šio autoriaus nuomone, „pareigos pateikti Sąjungos teisę atitinkantį aiškinimą iškėlimą iki „Sutarties sistemai būdingo principo“ lemia [Sąjungos teisės] viršenybė prieš valstybių narių vidaus teisę“ (p. 282). Jis priduria, kad „ryšį su Sąjungos teisės viršenybe apskritai, ir ne tik su direktyvų įgyvendinimu konkrečiai, įrodo pareiga užtikrinti, kad „Europos teisę atitinkančiu būdu“ būtų aiškinamas ne tik perkėlimo į nacionalinę teisę aktas, bet ir visa nacionalinė teisė, nesvarbu, ar ji būtų priimta anksčiau, ar vėliau už direktyvą“ (p. 283).

dalyje, susijusioje su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, numatytą sritį reikalaujama „Bendrijos aiškinimo“ [45]. Šiuo klausimu visų pirma reikia pažymėti, kad nors Teisingumo Teismo jurisdikcija pagal buvusį ES 35 straipsnį atspindi tarpvyriausybinį bendradarbiavimo trečiojo ramsčio srityje pobūdį, Teisingumo Teismas nuo minėtos datos savaime turi privalomą prejudicinę jurisdikciją, nes tam jau nebebūtina deklaracija, pagal kurią kiekviena valstybė narė pripažindavo šią jurisdikciją ir nurodydavo nacionalinius teismus, galinčius kreiptis į Teisingumo Teismą. Šiuo klausimu įdomu pažymėti, kad 2005 m. birželio 16 d. Sprendime *Pupino* [46] Teisingumo Teismas rėmėsi „Teisingumo Teismo jurisdikcijos, susijusios su prejudicinių sprendimų priėmimu, pagal ES 35 straipsnį svarba“, siekdamas pateisinti teisės remtis pagrindų sprendimais pripažinimą privatiems asmenims siekiant, kad valstybių narių teismai pateiktų Sąjungos teisę atitinkantį nacionalinės teisės išaiškinimą [47]. Tos pačios jurisdikcijos, kurią Teisingumo Teismas turėjo pagal pirmąjį ramstį, pripažinimas rodo tvirtą šių dviejų ramsčių konvergencijos procesą, kuris suteikia pagrindą pagrindų sprendimų pasekmes prilyginti direktyvų sukeliamoms pasekmėms, žinoma, išskyrus tiesioginį veikimą, kuris yra aiškiai negalimas.

87. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus darau išvadą, kad pagrindų sprendimas pagal viršenybės principą yra viršesnis už bet kokią jam prieštaraujančią vidaus teisės nuostatą.

88. Vadovaudamasis „pakeitimo“ poveikio ir „galimybės remtis negalimumu“ atskyrimo logika [48] laikausi nuomonės, jog tai, kad pagrindų sprendimas neveikia tiesiogiai, nereiškia, kad nacionalinis teismas neturi galimybės ar veikiau pareigos atsisakyti taikyti savo vidaus teisės nuostatų, neatitinkančių Sąjungos teisės. Iš tiesų ši pareiga tiesiogiai kyla iš Sąjungos teisės viršenybės prieš nacionalines nuostatas, kliudančias visiškam jos veiksmingumui.

89. Ši išvada juo labiau taikytina pagrindinei bylai, kai tai nėra byla tarp dviejų privačių asmenų, iš kurių vienas remiasi prieš kitą Pagrindų sprendimo 2002/584 nuostatomis, ir kai, priešingai, joje labai ryškus vertikalus aspektas. Iš tiesų tai yra byla tarp Nyderlandų valstybės ir A. Popławski [49]. Be to, ši valstybė remiasi išimtinai savo nacionaline teise. Ji nesiremia šiuo pagrindų sprendimu, siekdama pasinaudoti savo naudai šiuo teisės aktu sukurta teise, numatyta jos teisinėje sistemoje.

90. Taigi reikia daryti išvadą, kad minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkto nuostatos neveikia tiesiogiai, kad nacionalinis teismas pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalines nuostatas turi aiškinti kuo labiau laikydamasis Sąjungos teisės ir kad paaiškėjus, jog toks aiškinimas neįmanomas, nacionalinis teismas turi atsisakyti taikyti šias nuostatas dėl jų nesuderinamumo su minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktu.

91. Siekdamas pateikti išsamų paaiškinimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui norėčiau patikslinti, kad pagrindinėje byloje atsisakymas taikyti nacionalines nuostatas, kuriomis Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkte numatytas neprivalomojo nevykdymo pagrindas perkeliamas į nacionalinę teisę, reiškia kitų Nyderlandų teisės nuostatų, kuriomis šis pagrindų sprendimas perkeliamas į nacionalinę teisę, taikymą. Konkrečiai remiantis tuo darytina išvada, kad nacionalinis teismas turi nurodyti vykdyti Europos arešto orderį.

45 — S. Prechal ir T. Marguery „La mise en œuvre des décisions-cadres une leçon pour les futures directives pénales?“, *L'exécution du droit de l'Union, entre mécanismes communautaires et droits nationaux*, Bruylant, Briuselis, 2009, p. 225–251, ypač p. 232.

46 — C-105/03, EU:C:2005:386.

47 — 2005 m. birželio 16 d. Sprendimas *Pupino* (C-105/03, EU:C:2005:386, 37 ir 38 punktai).

48 — Dėl šio atskyrimo, be kita ko, žr. D. Simon „L'invocabilité des directives dans les litiges horizontaux: confirmation ou infléchissement?“, *Revue Europe*, Nr. 3, LexisNexis, Paryžius, 2010. Taip pat žr. M. Dougan „When worlds collide! Competing visions of the relationship between direct effect and supremacy“, *Common Market Law Review*, Nr. 44, 4-asis leid., Wolters Kluwer Law and Business, Alphen aan den Rijn, 2007, p. 931–963.

49 — Mažai trūksta, kad ginčas (bent netiesiogiai) būtų laikomas dviejų valstybių narių ginču – Lenkijos, kaip Europos arešto orderį išduodančios valstybės narės, ir Nyderlandų, kaip vykdančiosios valstybės narės.

C – *Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo*

92. Ketvirtuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar įgyvendindama minėto pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punktą vykdančioji valstybė narė, siekdama atsisakyti vykdyti dėl kitos valstybės narės piliečio išduotą Europos arešto orderį, gali nustatyti sąlygą, kad vykdančioji valstybė narė turi turėti jurisdikciją priimti naują sprendimą dėl nusikaltimo, už kurį šis pilietis buvo nuteistas, ir kad praktiškai niekas nekliudytų iš naujo patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn, tačiau, jei kalbama apie vieną iš šios valstybės piliečių, kompetentinga šios valstybės teisminė institucija privalo atsisakyti jį perduoti be jokių sąlygų.

93. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, siekdamas savo nacionalinę teisę išaiškinti pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktą jis galėtų OLW 6 straipsnio 5 dalį aiškinti taip, jog perduoti kitos valstybės narės pilietį galima atsisakyti tik su ta sąlyga, kad įrodyta ne tik tai, jog gali būti vykdomas šio piliečio baudžiamasis persekiojimas už tas pačias veikas, už kurias jis jau buvo nuteistas išduodančiojoje valstybėje narėje, bet ir kad tokiam baudžiamajam persekiojimui Nyderlanduose netrukdytų jokia praktinė kliūtis, pavyzdžiui, tai, kad išduodančioji valstybė narė neperduoda atitinkamo asmens baudžiamosios bylos medžiagos.

94. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tokiu aiškinimu būtų galima išvengti prašomo perduoti asmens nebaudžiamumo, nes, pavyzdžiui, jei bausmė, dėl kurios vykdymo yra išduotas Europos arešto orderis, negalėtų būti vykdoma Nyderlanduose, vis dėlto už tas pačias veikas galėtų būti vykdomas prašomo perduoti asmens baudžiamasis persekiojimas. Tačiau toks aiškinimas keltų nepatogumų, susijusių su skirtingu kitų valstybių narių piliečių ir Nyderlandų piliečių vertinimu, nes pastarųjų atveju Europos arešto orderį turi būti atsisakyta vykdyti, nenustatant tokio atsisakymo sąlygos užtikrinti, kad gali būti pradėtas naujas baudžiamasis persekiojimas.

95. Kaip ir Komisija, manau, kad prielaida, kuria remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra klaidinga. Iš tiesų šio pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte nenumatyta, kad vietoj vykdančiosios valstybės narės įsipareigojimo įvykdyti bausmę būtų galima prisiimti įsipareigojimą pradėti naują prašomo perduoti asmens baudžiamąjį persekiojimą už tas pačias veikas. Kitaip tariant, šios nuostatos, kuri grindžiama tarpusavio pripažinimo principu, negalima laikyti tiesiog perkeliančia į nacionalinę teisę *aut dedere, aut judicare* principą, pagal kurį ekstradicijos teisėje prašomajai valstybei paliekama teisė nuspręsti, ar išduoti nusikaltimą padariusį asmenį, ar teisti jį, nepaisant to, kad prašančioji valstybė narė jau priėmė nuosprendį.

96. Kadangi bet kuriuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo siūlomas jo nacionalinės teisės aiškinimas neatitinka pagrindų sprendimo, nereikia kelti klausimo, ar dėl to atsiradęs skirtingas požiūris būtų draudžiamas pagal Sąjungos teisę, ar ne.

IV – Išvada

97. Atsižvelgdamas į pateiktus argumentus siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, 4 straipsnio 6 punktą reikia aiškinti taip, kad juo valstybei narei draudžiama pagrindų sprendimo 4 straipsnio 6 punkte numatytą nevykdymo pagrindą įgyvendinti taip, kad:

   — teisminė institucija įpareigota atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, įvykdyti laisvės atėmimo bausmę arba sprendimą dėl jo įkalinimo, neturėdama galimybės atsižvelgiant į konkrečią asmens padėtį įvertinti, ar bausmės vykdymas šioje valstybėje gali paskatinti jo socialinę reintegraciją,

   — atsisakymas vykdyti Europos arešto orderį reiškia tik šios valstybės narės deklaraciją, kad ji yra pasirengusi perimti bausmės vykdymą, tačiau ši deklaracija nereiškia įsipareigojimo vykdyti bausmę,

   — teisminė institucija atsisako vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti bausmę prašomam perduoti asmeniui, kuris būna vykdančiojoje valstybėje narėje, yra jos pilietis ar gyventojas, ar sprendimą dėl jo įkalinimo, jeigu, viena vertus, sprendimui perimti bausmės vykdymą, kuris priimamas po sprendimo atsisakyti vykdyti arešto orderį, taikomos sąlygos, susijusios su išduodančiajai valstybei narei ir vykdančiajai valstybei narei privalomos konvencijos buvimu ir laikymusi bei išduodančiosios valstybės narės bendradarbiavimu, ir, kita vertus, atsisakymas vykdyti arešto orderį nėra ginčijamas, jei bausmės vykdymo neįmanoma perimti dėl to, kad nėra įvykdyta reikalaujamų sąlygų.

2. Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punkto nuostatos neveikia tiesiogiai. Vis dėlto nacionalinis teismas pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalines nuostatas turi aiškinti kuo labiau laikydamasis Sąjungos teisės, o paaiškėjus, kad toks aiškinimas negalimas, nacionalinis teismas turi atsisakyti taikyti šias nuostatas dėl jų nesuderinamumo su Pagrindų sprendimo 2002/584 4 straipsnio 6 punktu.